

zondag 24 mei 1998, bevestiging ambtsdragers, Grote of St. Vituskerk Stiens

GENESIS 9, 18-29,

Gemeente van Jezus, onze Heer,

De schriftlezing uit Genesis is een beeldend tafereel over Noach en zijn zonen Sem Cham en Jafet. We horen dat Noach zich bedrinkt aan wijn uit zijn eigen wijngaard en dat hij bloot in zijn tent gaat liggen. De jongste zoon Cham vertelt dit aan zijn broers. En dan volgt het ontroerende gebaar van zijn zonen die achterwaarts naar hun vader Noach toelopen om zijn naaktheid te bedekken. Vervolgens vervloekt Noach zijn jongste zoon Cham, die zijn broers had ingelicht over zijn dronkenschap en naaktheid.

Bij eerste lezing een beeldend tafereel. Maar zoals altijd bij woorden van God staan we voor de taak om deze heilige woorden te vertalen, zodat we begrijpen waarom dit heilige woorden zijn.

Vandaag bij de bevestiging van ambtsdragers wil ik de aandacht concentreren op dat werkwoord: VERTALEN. Als ambtsdragers ben je steeds bezig met vertalen. Predikanten proberen de Schriften te vertalen zodat de gemeente haar begrijpt en er wijsheid uit put. Als ouderling probeer je menselijke zorgen en verhalen te vertalen, zodat mensen weer de weg kunnen vinden. Als diaken is het je taak om de armoede en de ongerechtigheid zo te vertalen, dat de gemeente wordt aangemoedigd om haar rijkdommen te delen. En als ouderling-kerkvoogd probeer je het stoffelijke beleid, de kille cijfers, zo te vertalen, dat de gemeente opgebouwd wordt. En als kerkeraad, als team zijn we steeds bezig om het beleid zo te vertalen, dat we als gemeente onderweg blijven, in de richting van Gods koninkrijk.

Vertalen, dat is wat ambtsdragers doen, op diverse plaatsen en op verschillende wijze. Er wordt in het ambtswerk een beroep gedaan op je creativiteit. En soms heb je hele creatieve vertalingen nodig om de gemeente op koers te houden. En als we elkaar soms niet begrijpen, in de kerkeraad, of tussen de kerken onderling, dan moeten we blijven zoeken naar een heldere vertaling, zodat we elkaar niet kwijtraken.

Ambtsdragers mogen de gemeente voorgaan, zoals ouders hun kinderen. Zoals ouders kinderen vertellen en vertalen, hoe de wereld er uit ziet, en zoals ouders kinderen vertalen hoe Gods koninkrijk eruit ziet. Zo gaan wij de gemeente voor.

Wij moeten ons realiseren hoe belangrijk de kunst van het vertalen is voor het leven van de gemeente. Een slechte vertaling is altijd schadelijk voor het leven van de gemeente. Een slechte exegese of vertaling van een schriftwoord zal de gemeente uiteindelijk schade berokkenen. Zo zijn eeuwenlang pertinente onwaarden verkondigd over de bijbel. En we weten hoeveel mensen daardoor beschadigd zijn en nog beschadigd worden.

Het vertalen van de Schriften is daarom een zeer verantwoordelijke onderneming.

Hoe het fout kan gaan, kunnen we leren aan de hand van onze schriftlezing. We lezen dat Noach zijn jongste zoon ~~Cham~~ en diens zoon Kanaän vervloekt. En Noach zweert een eed, dat Kanaän de knecht zal worden van Jafet en Sem.

Hoe het fout kan gaan, kunnen we leren aan de hand van onze schriftlezing.
We lezen dat Noach zijn jongste zoon Cham en diens zoon Kanaän vervloekt.
En Noach zweert een eed, dat Kanaän de knecht zal worden van Jafet en Sem.

Deze tekst over de vervloeking van Kanaän door Noach is eeuwenlang misbruikt om mensen met een donkere huidskleur ondergeschikt te maken aan mensen met een blanke huidskleur. Hier meende men de legitimatie te vinden voor de blanke overheersing van de zwarte mensen. Tot in onze eeuw, tot in onze dagen zien wij daarvan de gevolgen.
Maar het is een foute exegese. Het is een oppervlakkige vertaling. En deze foute exegese leidt tot discriminatie en racisme.

Wat we nodig hebben is een diepe en waarachtige exegese. Waarom staat hier dat Kanaän vervloekt wordt? Dat staat er zo, omdat Kanaän staat voor alles wat zich tegen Israël keert. Kanaän dat is de naam van het land dat ze in bezit namen, maar waar ze nu niet meer verblijven, want ze zijn in ballingschap. Kanaän dat zijn de oorspronkelijke bewoners van het land, met hun cultuur en hun reilige van vruchtbaarheidsgoden en godinnen.

Een halve exegese zou, zoals bij zoveel bijbelteksten, kunnen leiden tot vervolging van mensen met een andere kleur, of een andere godsdienst. Een halve exegese zou kunnen leiden tot haat in de samenleving.
Maar een goede exegese zal erbij zeggen, dat de Torah ook zegt: Alle vlees zal een heilig leven nastreven. Een goede vertaling zal verder lezen dan dit ene vers.

Vanuit de ballingschap is het gemakkelijke om een ander te vervloeken. Maar werkelijk leven volgens de Torah betekent: Samenleven met mensen van alle kleuren en rassen en geaardheden en standen en mensen van allerlei religies. Niemand mag het bloed van de ander vergieten. Want het leven is heilig in Gods ogen, alle leven is heilig in Gods ogen.

Hoe komt het erop aan gemeente, om schriftwoorden te vertalen niet alleen naar de letter maar ook naar de Geest. En hoe zullen wij ons steeds weer moeten inspannen om de beste vertaling te vinden, en niet in de valkuil van de oppervlakkigheid te stappen.

Wij ambtsdragers moeten in al het kerkewerk blijven zoeken naar creatieve vertalingen, creatieve oplossingen. Want oppervlakkigheid is beschadigend. We zullen de diepte van het geloof en de diepte van de samenleving moeten blijven verkennen op elkaar te helpen en de gemeente te bouwen.

Dit schriftgedeelte over de zonen van Noach is tevens een gelijkenis voor joden en christenen. De zonen van Noach staan in die gelijkenis voor de volken der aarde, zeventig in getal. Hier leren we hoe en waar wij onze roeping kunnen waarmaken. Want volgens dit schriftwoord hebben wij de keuze om mensen te worden zoals Cham, of mensen zoals Sem.

In de lijn van Cham bevindt zich dat deel van de mensheid dat indruist tegen Gods koninkrijk. Het zijn diegenen die denken in termen van macht, rijkdom, techniek, schaalvergroting, en economie. Het zijn Caesar en Mammon. Macht en geld.
Maar in de lijn van Sem bevinden zich de mensen op wie je een waarachtig beroep kunt doen, mensen die denken in termen als barmhartigheid, wijsheid, leven en liefde.

De mensen in de lijn van Cham voelen zich thuis op de beursvloer en in oncontroleerbare macht.

Maar de mensen in de lijn van Sem voelen zich thuis in het vaderhuis van de Torah. Sem dat betekent naam. Wij mogen naam-mensen worden. En wij staan in de liefdesgemeenschap rondom Jezus en voelen ons geroepen om de wereld te winnen voor de Naam van God, ha-Sjem.

Mensen in de lijn van Sjem zullen hun krachten gebruiken om deze wereld ontvankelijk te maken voor Gods Geest en zijn Koninkrijk.

Ambtsdragers zijn vertalers van die ene Naam, Adonai.

Ambtsdragers proberen te vertalen, wie God is, en zijn toekomst.

Ambtsdragers proberen de gemeente voor te gaan in de Geest van het evangelie.

Want ambtsdragers komen direct in aanraking met de zorgen van de mensen, met de gevoelens van onrecht en ontevredenheid, ze komen in aanraking met mensen, die meer denken in termen van macht en aanzien, dan in termen van vrede en samenleven.

En het opbouwen van de gemeente begint niet met het hebben van een oordeel op de ander, maar de gemeente opbouwen begint met het vertalen van de tekenen des tijds en het vertalen van de Heilige Schrift en het vertalen van mensenlevens en mensengedachten, en met de Geestkracht van God en een flinke dosis wijsheid en geduld zullen we dan op het spoor komen van de weg van de belofte.

Het ambtelijke werk in de gemeente is daarom niet zonder verantwoordelijkheid.

Het kan de ouderling zwaar vallen, om zo dicht bij mensenlevens toegelaten te worden, het kan zwaar vallen, om zo dicht bij de dood te komen, het kan zwaar vallen om in uitzichtsloze situaties te troosten, te bidden.

Het kan de diaken zwaar vallen, om de aandacht in de gemeente echt te vestigen op de noden van de wereld en van de mensen.

Het kan de kerkvoogd zwaar vallen om kritiek te ondergaan.

Daarom zijn wij niet alleen de vertalers van die ene Naam, maar daarom worden wij door die Naam ook gedragen. Wij zijn mensen van die Naam, die ons gemaakt heeft door onze naam te noemen. Wij mogen leven en werken als mensen van Sjem, niet als mensen van naam, maar als mensen van de Naam.

Ik hoop dat wij zo in de kerkeraad de komende jaren opnieuw de goddelijke wijsheid mogen ontvangen, om onze gemeente voor te gaan. Als vertalers vol geestdrift, met innerlijke rust en vertrouwen op Gods toekomst met ons.

Het is een wonderlijk tafereel van de dronken, spiernaakte Noach en zijn zonen, die zijn naaktheid bedekken. En die vervloeking van Cham heeft veel kwaad gedaan tot op de dag van vandaag.

Hier vinden we de drijfveer om gemeente te zijn: Om de naakte waarheid van het samenleven van de mensen onder ogen te zien, en elkaar te helpen en mee te nemen op de goddelijke weg.

Daartoe hebben wij slechts een gereedschap: De kunst van het vertalen.

God geve ons grote vreugde bij het beoefenen van die heilige kunst. AMEN